

Leonardo Spalatin

PRIJEDLOG ZA PRISTUP NEKIM OBLICIMA ODREĐENOG ČLANA

Naš jezik nema člana, pa tako naš govornik, kad uči engleski, nema poticaja u materinjem jeziku da proizvede član u engleskom. Ipak je u nekim slučajevima moguće naći neke pojave koje se javljaju u oba jezika, a koje su dovoljno pouzdan signal da u engleskom treba upotrijebiti član. Ovaj članak govori o nekim od tih signala.

Prvi oblik takvog signala za određeni član koji se može korisno izolirati jest model

x A ... the A ...

gdje x stoji za bilo koji determinator (određeni ili neodređeni član i ekvivalent člana kao što je *this, that, my, your* itd., *John's* itd., *some, any* itd.), a A za imenicu.

Učenicima se može prikazati taj model na nekom jednostavnom primjeru kao što je

Once upon a time there lived a king. **The king** had three sons

Zbog lakšeg sporazumijevanja nazovimo imenicu x A prvospomenutom imenicom, a imenicu **the A** drugospomenutom imenicom. Sada se model može uvježbavati na narednim primjerima, tako da učenik odredi koja je imenica prvospomenuta, a koja drugospomenuta:

1. John ordered a book and the book has just arrived.
2. One wall of the house faced straight to the west and by the time the sun went down into the Pacific the wall was always very warm to the touch.
3. Laying a single egg — and lacking nesting material in the Antarctic wastes — the egg is balanced on its (penguin's) feet.
4. Once upon a time there lived an old tailor in a small village. The tailor was known all over the village as "old Harry".
5. There lived once in this old castle a powerful king. The king had a lovely daughter.

Drugi tip vježbe sastoji se u tome da učenik umetne određeni član pred drugospomenutu imenicu. Član je, dakako, u vježbi izostavljen, bez naznake njegova mjesta:

1. One night a wolf fell in with a dog. Wolf was all skin and bones, while dog was as fat as could be.

2. Sleeping out of doors on a camp bed, he woke to find a lion walking round and round bed.
3. That there is a void in a millionaire's life is not disproved by anyone showing that a number of millionaires do not recognize void.

Taj posljednji primjer može poslužiti da se onome što je dosad rečeno doda još jedna dimenzija. U primjeru se dvaput spominje imenica **millionair** i dvaput imenica **void**; određeni se član javlja samo kod te druge imenice, ali ne i kod imenice **millionair**. Najjednostavnije je objašnjenje da se određeni član javlja s drugospomenutom imenicom samo ako se prvospomenuta i drugospomenuta imenica odnose na istu osobu, stvar ili isti pojam. Prvospomenuta imenica **millionair** odnosi se na milijunaše općenito, a ne na nekog određenog milijunaša, pa se drugospomenuta imenica, koja je osim toga i u pluralu, ne može odnositi na istu osobu kao i prvospomenuta imenica, jer se prvospomenuta imenica ne odnosi ni na kakvu određenu osobu. Za različitu referencu prvospomenute i drugospomenute imenice uvjerljiv je primjer "John was reading a book and Mary was reading a book", gdje je očito da svako od to dvoje čita drugu knjigu.

Kad se prvospomenuta i drugospomenuta osoba odnose na isti referent, drugospomenuta se imenica u većini slučajeva može zamijeniti ličnom zamjenicom, kao u primjeru:

Once upon a time there lived a king. **The king** had three sons (ili: "**He** had three sons")

Takva je zamjena nemoguća kad prvospomenuta i drugospomenuta imenica nemaju isti referent:

John is reading a book and Mary is reading a book ("Mary is reading **it**" neprihvatljivo je ako su knjige različite; u tom slučaju ispravno je "Mary is reading **one**")

Još dva primjera bez određenog člana pred drugospomenutom imenicom:

1. He was looking for a wife, but **a wife** was hard to find. (Tražio je ženu općenito, ne neku određenu ženu.)
2. A house is for sale on Derby Road but Smith does not want **a house**. (Smith ne želi nikakvu kuću, a ne izričito onu na Derby Roadu.)

Smatramo da nastavnik može i izostaviti takve slučajeve. Ako ih spomene, to treba uraditi tako da učenik ne stekne dojam kao da su takve »iznimke« česte i time izgubi svu onu korist što je taj model inače pruža.

Drugi model (koji ima nekoliko varijacija) izgleda ovako:

xA . . . The B . . .

ako se A i B odnose na istu osobu, stvar ili pojam, kao npr. u

H i s g l a n c e was at once calculatory and pugnacious and Lennie squirmed under **the look**

gdje se **glance** i **look** odnose na isti pojam.

U narednim primjerima treba da učenik nađe **xA** i **the B**:

1. He cut off his own right hand and threw the bleeding member in a wide arc ashore
2. Their kings, the Pharaos, had statues of themselves placed in their tombs.

3. The tall and narrow shape of the panels indicates that they are the wings of a small altar.

Objašnjenje. Na istu se stvar ili osobu odnose u 1. his own right hand ... the bleeding member, 2. their kings ... the Pharaohs, 3. the panels ... the wings.

Sada neka učenik umetne određeni član gdje je potrebno (prvospomenuta imenica je potcrtana):

1. He took his night glasses from their case and raised binoculars to his eyes.
2. The cavemen must have thought if they made a painting that looked real, and then "killed it", it was almost like killing animal itself.
3. Visit Germany ... well-kept highways and an up-to-date network of railways take the traveller quickly to any part of country.

Objašnjenje. 1. **Night glasses** i **binoculars** odnose se na isti predmet, 2. **painting** i **animals** imaju isti referent, jer **painting** predstavlja **animals**, pa je značenje zapravo "painting of animals" ili "animals painted", 3. **Germany** i **country** odnose se na istu geografsku površinu. U svim tim slučajevima imamo jednokratne sinonime, tj. dvije različite imenice imaju isti referent, ali samo u ovim slučajevima, a inače ne; zbog toga i pridjev **jednokratan**.

Jedna od varijacija tog modela jest kad umjesto prvospomenute imenice imamo neku drugu vrstu riječi koja očito stoji u derivacijskom odnosu s drugospomenutom imenicom, kao u

of all the spots in London which may fairly be described as back-waters, there is none that answers to completely to **the description** as Arundell Street.

U narednim primjerima učenici neka potcrtaju drugospomenutu imenicu (prvospomenuti element je potcrtan):

1. The scores of detection problems that surged to the surface every day were all **d i f f e r e n t**. The difference merely added up to the ennui of an eternal job.
2. She made up her face by the aid of a compact ... Having completed the make-up to her satisfaction ...

Prvospomenuti element može imati oblik rečenice koja se odnosi na istu situaciju kao i drugospomenuta imenica, kao u

The big apes were all around him, baring their huge molars and snarling. **The situation** was desperate
gdje se imenica **the situation** odnosi na upravo opisanu situaciju, tj. **the big apes were all around him** ...

U donjim primjerima treba da učenik pokuša naći prvospomenuti element (drugospomenuti element je potcrtan):

1. It looked as if the jungle would soon push the house into the water. **The thought** didn't bother him very much.
2. He sipped from his glass and when **the drink** was gone he chewed on the ice.

Objašnjenje. 1. the thought that the jungle would ..., 2. the drink which he sipped from the glass. Očito je da **the thought** ponavlja rečenicu **the jungle would ...**, a **the drink** rečenicu **he sipped from his glass**.

Naredni je model vrlo čest. Možemo ga predstaviti ovako:

xA... the B...

ako je B sastavni dio xA ili s njim tvori cjelinu. Na primjer, ako se spomene **x book**, onda će biti **the publisher, the covers, the price, the author** itd., sve ono što »pripada« spomenutoj knjizi. Evo jednog primjera:

In Paris, the water is filtered and sterilized
tj. voda koja »pripada« Parizu, pariška voda.

U narednim primjerima učenik treba da potcrta prvospomenuti element (drugospomenuta imenica je potcrtana):

1. We have just visited your garden; **the grapes** are splendid.
2. We arrived at Hermance, a beautiful little village, containing a ruined tower built, **the villagers** say, by Julius Caesar.
3. The Museum was given up to Indian arts and manufactures, and anybody who sought wisdom could ask **the curator** to explain.
4. I took a cab to big Brad's house. The three little dogs rushed out as soon as **the door** opened.
5. There is something else, too, that makes the "Lamentation" such a powerful work of art: its composition — by which **the figures** and other forms are arranged inside **the frame**.

Rješenje. 1. your garden, 2. a beautiful little village, 3. the Museum, 4. big Brad's house, 5. the "Lamentation".

U narednim primjerima treba sada da učenik umetne (izostavljeni) član pred drugospomenutu imenicu (prvospomenuti element je tiskan razmaknuto):

1. It had been raining in Vienna when she left that morning and people had been hurrying through streets.
2. Everything in the picture plays a part in this message, even such apparently unrelated details as hen with her chicks in foreground.
3. He gave her a small slap on behind.
4. One of his legs, the right one, did not function properly, foot tending to turn inward.
5. The area of the square on the hypotenuse of a right-angled triangle is equal to the sum of the areas of the squares on two sides which contain the right angle.

Rješenje. 1. the streets, 2. the hen, the foreground, 3. the behind, 4. the foot, 5. the two sides.

Napomena o vokabularu. Većina primjera uzeta je iz tekstova romana i sličnih djela. Vokabular je onakav kakav je bio u originalu, bez ikakva pojednostavnjenja. Iz iskustva znam da će đaci uspjeti i uspjeh obogaćuju vokabular i da je na tom području napredak najsporiji i uspjeh najslabiji. Studenti engleskog četvrte godine prave znatno više vokabularnih grešaka nego gramatičkih; a da se i ne govori o siromaštvu vokabulara kod đaka općenito. Jedan je od razloga tome ustrajno pojednostavnjivanje vokabulara na jezičnim vježbama i u primjerima u gramatikama kojima se đaci služe. Ako đak bude stalno morao konsultirati rječnik, to će mu, po mom mišljenju, samo pomoći da aktivnije prihvati i gramatički dio primjera koji je pred njim. U svakom slučaju, neće mu biti prevelika poteškoća, a vokabularne će koristiti iz toga biti velike.